

Η ανασκαφική δραστηριότητα της ΙΖ΄ ΕΠΚΑ, την περίοδο 2000-2010 επικεντρώθηκε κυρίως σε σωστικές και δοκιμαστικές ανασκαφές, στο πλαίσιο των εργασιών συντήρησης - ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων και της εκτέλεσης έργων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα.

ΠΕΛΛΑ

Πέλλα

Στην Πέλλα, στο πλαίσιο συντήρησης - ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου (έργο του ΤΔΠΕΑΕ, 2002-2009, πρόγραμμα ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, Γ΄ ΚΠΣ) αποκαλύφθηκαν στο νότιο τμήμα της πόλης, στην περιοχή της νέας εισόδου του αρχαιολογικού χώρου, τάφοι της εποχής του Χαλκού (εικ. 1), της εποχής του Σιδήρου, των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων (5ος αι. π.Χ.), ενώ στη νησίδα του Φάκου, που βρισκόταν στη λιμνοθάλασσα, νότια της αρχαίας πόλης, ήλθε στο φως κεραμική της Ύστερης Νεολιθικής εποχής. Όλα τα παραπάνω βεβαιώνουν τη διαχρονική κατοίκηση της περιοχής που κατέλαβε αργότερα η μακεδονική πρωτεύουσα από τη νεολιθική εποχή ως σήμερα. Νέα στοιχεία ήλθαν στο φως για τη μορφή και τη λειτουργία των κατοικιών και των δημόσιων κτηρίων, την εργαστηριακή και παραγωγική δραστηριότητα της πόλης, τις οχυρώσεις και τα νεκροταφεία, βεβαιώνοντας ακόμα μια φορά το διαπιστωμένο

και από παλαιότερες έρευνες υψηλό βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της Πέλλας.

Στην περιοχή της νέας εισόδου του αρχαιολογικού χώρου αποκαλύφθηκε δημόσιο λουτρό με διαχρονική χρήση από το τελευταίο τέταρτο του 4ου έως τα τέλη του 2ου αι. π.Χ. (εικ. 2). Είναι το παλαιότερο γνωστό έως σήμερα λουτρό στο βορειοελλαδικό χώρο, όπου μπορεί κανείς να παρακολουθήσει την εξελικτική πορεία των λουτρικών εγκαταστάσεων. Αξιοσημείωτη είναι η εμφάνιση στο λουτρό αυτό μιας από τις πρωιμότερες εγκαταστάσεις υποδαπέδιας θέρμανσης με κλίβανο καύσιμης ύλης και αεραγωγό, αντί των γνωστών χώρων με υπόκαυστα, που κυριαρχούν στα μεταγενέστερα χρόνια στα ρωμαϊκά λουτρά.

Στο Ανάκτορο νέα στοιχεία προέκυψαν για τις λειτουργίες των χώρων του (παλαίστρα, ξυστός, λουτρά), αλλά και το βόρειο τείχος της πόλης, που διέρχεται βόρεια του συγκροτήματος. Εργαστηριακοί χώροι μέσα στα οικοδομικά τετράγωνα μαρτυρούν την άσκηση παραγωγικών και εμπορικών δραστηριοτήτων, όχι μόνο στην Αγορά, αλλά και σε άλλες περιοχές της πόλης. Σε σωστική έρευνα κατά την κατασκευή παρακαμπηρίου οδού νότια της νέας εισόδου του αρχαιολογικού χώρου, αποκαλύφθηκαν λείψανα οικιστικών εγκαταστάσεων με διαχρονική κατοίκηση από τον 1ο αι. π.Χ. έως και τον 4ο αι. μ.Χ. (σε μια από

Εικ. 1. Πέλλα. Νεκροταφείο εποχής του Χαλκού.

Εικ. 2. Πέλλα. Δημόσιο λουτρό.

αυτές υπήρχε μεγάλη οργανωμένη λουτρική εγκατάσταση με υπόκαυστα), ενταγμένες στο πολεοδομικό σχέδιο της πόλης, που φαίνεται ότι εξακολουθούσε να χρησιμοποιείται στις περιοχές, στις οποίες συνεχιζόταν η κατοίκηση και στα ρωμαϊκά χρόνια, κυρίως σε αυτές που βρίσκονταν κοντά στη θάλασσα. Στο πλαίσιο της ίδιας έρευνας αποκαλύφθηκε το δυτικό τείχος της πόλης, τμήματα των τελευταίων, στο δυτικό τμήμα της, οικοδομικών τετραγώνων, αλλά και πολλοί τάφοι του δυτικού νεκροταφείου της, των ελληνιστικών χρόνων, καθώς και του νεκροταφείου της ρωμαϊκής αποικίας της Πέλλας.

Σε οικόπεδο της σύγχρονης Πέλλας αποκαλύφθηκε μεγάλος κιβωτίσχημος τάφος (300 π.Χ.), με τη μοναδική σε ταφικό μνημείο έως σήμερα ζωγραφική διακόσμηση με μορφές έξι φιλοσόφων. Ένας από αυτούς ταυτίζεται με αστρονόμο, όπως βεβαιώνει η ουράνια σφαίρα μπροστά του (εικ. 3). Η ζωγραφική αυτή διακόσμηση, που σχετίζεται με τις παραστάσεις συγκεντρώσεων πνευματικών ανθρώπων σε μεταγενέστερα έργα, εμπνευσμένα από πρωτότυπο του 4ου αι. π.Χ., εναρμονίζεται με το υψηλό πνευματικό και πολιτιστικό επίπεδο της μακεδονικής πρωτεύουσας.

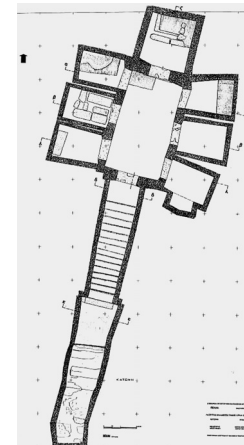
Σε αγροτεμάχιο, στην περιοχή του ανατολικού νεκροταφείου της πόλης, ερευνήθηκε ο μεγαλύτερος στην Ελλάδα λαξευτός τάφος με οκτώ θαλάμους, που χρησιμοποιείτο για τις ταφές εύπορης οικογένειας από το τελευταίο τέταρτο του 4ου έως και το β' μισό του 2ου αι. π.Χ. (εικ. 4). Η πληθώρα των κτερισμάτων μαρτυρά ακόμα μια φορά την πλούσια κοινωνία της πόλης, ενώ η αρχιτεκτονική μορφή του μνημείου και ορισμένα κτερίσματα παραπέμπουν στα ταφικά μνημεία με θήκες στα τοιχώματα της Κρήτης, της Ρόδου, της Κύπρου και κυρίως της Αιγύπτου, βεβαιώνοντας μια ευρύτατη διακίνηση πολιτισμικών στοιχείων στα κράτη των διαδόχων του Αλεξάνδρου Γ'. Τα δύο παραπάνω ταφικά μνημεία στεγάστηκαν και αναδείχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος INTERREG IIIA (Γ' ΚΠΣ).

Αρχοντικό

Στο δυτικό νεκροταφείο του Αρχοντικού οι σωστικές ανασκαφές έφεραν στο φως πλήθος τάφων που χρονολογούνται από την εποχή του Σιδήρου έως τα τέλη του 4ου αι. π.Χ. Τα πλούσια κτερίσματα μαρτυρούν την ύπαρξη ενός σημαντικού οικισμού με στενές επικοινωνιακές σχέσεις με την Αττική, την

Εικ. 3. Πέλλα. Τάφος φιλοσόφων.

Εικ. 4. Πέλλα. Πολυθάλαμος τάφος.

Κόρινθο, τη Μικρά Ασία, αλλά και τις πόλεις της Μακεδονίας (εικ. 5).

Έδεσσα

Στην Έδεσσα, στο πλαίσιο της συντήρησης - ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου (INTERREG III, Γ' ΚΠΣ), ερευνήθηκαν φάσεις της αρχαίας πόλης, που χρονολογούνται από την ελληνιστική έως και την παλαιοχριστιανική εποχή (εικ. 6). Στη σύγχρονη πόλη της Έδεσ-

Εικ. 5. Αρχοντικό Γιαννιτσών. Δυτικό νεκροταφείο.

Εικ. 6. Έδεσσα, αρχαιολογικός χώρος.

Εικ. 7. Αιγές. Βόρειο
τείχος.

σας σωστικές ανασκαφές έφεραν στο φως νέα τμήματα των οχυρώσεων, ενώ στην ευρύτερη περιοχή ερευνήθηκαν νεκροταφεία κλασικών χρόνων και οικιστικές εγκαταστάσεις με αγροτικές-βιοτεχνικές δραστηριότητες.

Αλμωπία

Τέλος, στην περιοχή της Αλμωπίας αποκαλύφθηκαν, στο πλαίσιο σωστικών ερευνών λείψανα οικιστικών εγκαταστάσεων με διαχρονική κατοίκηση από τη νεολιθική εποχή έως και τους ρωμαϊκούς χρόνους.

ΗΜΑΘΙΑ

Αιγές

Εξαιρετικά σημαντικά από κάθε άποψη ήταν τα αποτελέσματα των ανασκαφών της ΙΖ' ΕΠΚΑ στον αρχαιολογικό χώρο των Αιγών:

Η έρευνα στην ευρύτερη περιοχή από το φράγμα του Αλιάκμονα μέχρι τη Μελίκη έδειξε ότι η «χώρα» της μακεδονικής μητρόπολης, όριο της οποίας προς τα βόρεια και τα δυτικά ήταν ο Αλιάκμονας, προς τα ανατολικά ο ποταμός Άσκορδος και προς τα νότια οι κορυφές των Πιερίων, καταλάμβανε μια έκταση περ. 65.000 στρεμμάτων. Όπως όλα τα κέντρα των ελληνικών φυλετικών βασιλείων που οι απαρχές τους χάνονται στην αχλύ του μύθου, «αι Αιγεαί» ήταν μια πόλη «κατά κώμας», ένα «ανοιχτό» πολεοδομικό μόρφωμα με το «άστυ» στο κέντρο και πολλούς μικρούς και μεγάλους οικισμούς ολόγυρα, ο αριθμός των οποίων δικαιολογεί τον πληθυντικό του ονόματος και

αποτυπώνει στο χώρο το αρχαιότροπο μοντέλο μιας κοινωνίας σπριγιμένης στην αριστοκρατική δομή των γενών με σημείο αναφοράς και πόλο συνοχής την βασιλική εξουσία.

Στο πλαίσιο της εκπόνησης μελέτης για την προστασία και ανάδειξη της ταφικής συστάδας των βασιλισσών (τάφος Ευρυδίκης, τάφος «Δέσποινας των Αιγών» κ.λπ.), οι διερευνητικές τομές έφεραν στο φως πολύ κοντά στα ταφικά μνημεία ένα τμήμα του τείχους του άστεως και την βορειοδυτική πύλη με τους πύργους της (εικ. 7). Η συστηματική διερεύνηση των αρχιτεκτονικών λειψάνων και της στρωματογραφίας σε συνδυασμό με τα κινητά ευρήματα (κεραμική, νομίσματα) έδειξε ότι το επιβλητικό τείχος των Αιγών, ο τοιχοβάτης του οποίου είχε σε όλο του το μήκος μέτωπα κτισμένα με πώρινους γωνιόλιθους, κατασκευάστηκε στα χρόνια του Φιλίππου Β' (359-336 π.Χ.) αντικαθιστώντας προγενέστερο που πρέπει να χρονολογηθεί στην εποχή του Περδίκκα Β' (454-413 π.Χ.) και είναι το παλιότερο γνωστό μακεδονικό τείχος. Στην ίδια περιοχή αποκαλύφθηκαν και τα λείψανα ενός μεγάλου κτηρίου των υστεροαρχαϊκών χρόνων που βρίσκεται στα νοτιοδυτικά της ταφικής συστάδας των βασιλισσών, η οποία ήταν σε συνεχή χρήση από τον 6ο ως τις αρχές του 3ου προχριστιανικού αιώνα.

Στα βορειοδυτικά του άστεως, σε σωστικές ανασκαφές οικοπέδων του σύγχρονου οικισμού της Βεργίνας εντοπίστηκε και εν μέρει ερευνήθηκε η αρχαϊκή νεκρόπολη των Αιγών, γεγονός εξαιρετικά σημαντικό, όχι μόνον γιατί καταρρίπτει τους ισχυρισμούς για κενό στην ιστορία του χώρου, αλλά, κυρίως, γιατί φέρνει στο φως άφθονα πολύτιμα στοιχεία που με εντυπωσιακό τρόπο πλουτίζουν τα δεδομένα για την ζωή και τα έθιμα των Μακεδόνων, τις εμπορικές και τις πολιτισμικές ανταλλαγές τους με τον υπόλοιπο ελληνικό κόσμο, αλλά και για την ντόπια παραγωγή τεχνουργημάτων στο κέντρο του βασιλείου στα κρίσιμα χρόνια της εδραίωσής του στην μακεδονική λεκάνη. Παράλληλα, παρέχοντας το πιο έγκυρο μέτρο σύγκρισης, η ανακάλυψη αυτή κάνει φανερά την ιδιαιτερότητα των ταφικών συστάδων («συστάδα των βασιλισσών», «συστάδα των Τημενιδών»), που αναγνωρίστηκαν ως τόποι ταφής των εξεχόντων και συσχετίστηκαν με την βασιλική οικογένεια, επιβεβαιώνοντας την ταύτιση.

Πέρα από όλες αυτές τις επεμβάσεις η ερευ-

νητική δραστηριότητα της ΙΖ' ΕΠΚΑ επικεντρώθηκε στο ανάκτορο των Αιγών, ένα μνημείο με έκταση 12.500 τ.μ., στο οποίο από το 2007 βρίσκεται σε εξέλιξη ένα τεράστιο έργο συντήρησης και ανάδειξης που ξεκίνησε με το Γ' ΚΠΣ και συνεχίζεται στο ΕΣΠΑ. Στο πλαίσιο του έργου αποκαλύφθηκε ξανά ολόκληρο το κτήριο και η ανασκαφή προχώρησε πολύ πέρα από τα επίπεδα όπου είχε φτάσει κατά τις παλιότερες επεμβάσεις. Η συστηματική διερεύνηση στις κοίτες θεμελίωσης, στα υποστρώματα των δαπέδων, αλλά και στον μη ανεσκαμμένο μέχρι τώρα περιβάλλοντα χώρο του μνημείου, τα νέα ευρήματα και η σχολαστική μελέτη της στρωματογραφίας, σε συνδυασμό με την ταξινόμηση και την εξονυχιστική μελέτη των διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών, δίνουν απαντήσεις στα καίρια ζητήματα της χρονολόγησης, της μορφής και της λειτουργίας του κτηρίου που ήταν ανοικτά στην έρευνα εδώ και παραπάνω από έναν αιώνα. Κτισμένο ολόκληρο (κυρίως κτήριο και βοηθητικό περιστύλιο) στα χρόνια του Φιλίππου Β' (359-336 π.Χ.), με ελάχιστες επουσιώδεις ελληνιστικές τροποποιήσεις, το ανάκτορο των Αιγών είναι όχι μόνον το μεγαλύτερο, αλλά μαζί με τον Παρθενώνα και το σημαντικότερο κτήριο της κλασικής Ελλάδας, ένα μοναδικό οικοδόμημα όπου η λειτουργικότητα συνδυάζεται άψογα με την απόλυτη συνέπεια και την γεωμετρική καθαρότητα της μορφής που δίνει υπόσταση στη θεϊκή αρμονία των πυθαγόρειων συλλογισμών. Ένα κτήριο σταθμός στην ιστορία της αρχιτεκτονικής, το «*βασιλείον*» των Αιγών θα γίνει το αρχέτυπο των ανακτόρων της ελληνιστικής οικουμένης και ενσωματώνοντας όλη την κλασική, θα ανοίξει τον δρόμο στην νέα εποχή.

Βασικό στοιχείο του κτηρίου η πρόσοψή του, μπορεί πια να αποκατασταθεί με ακρίβεια: δύο εντυπωσιακές διώροφες στοές –οι πρώτες στην ιστορία της ελληνικής αρχιτεκτονικής– με δωρικές κιονοστοιχίες στο ισόγειο και ιωνικούς αμφιπεσσοκίονες στον όροφο πλαισιώνουν αρμονικά το μνημειακό πρόπυλο με τους ιωνικούς αμφιπεσσοκίονες στο ισόγειο, τα ψευδοπαράθυρα στον όροφο και την αετωματική στέγη. Με απόλυτη ακρίβεια αποκαθίστανται, επίσης, τα διαμερίσματα της δυτικής πτέρυγας, όπου ο τεράστιος πεντάστυλος προθάλαμος χρησίμευε πιθανότατα ως αίθουσα του θρόνου, ενώ είναι σχεδόν βέβαιη η αναπαράσταση των τριμερών διαμερισμάτων

Εικ. 8. Αιγές. Ανατολικό τμήμα του ανακτόρου.

της βόρειας πλευράς. Βέβαιη είναι τέλος, η αναγνώριση της παράστασης του ψηφιδωτού δαπέδου του δωματίου G: αρπαγή της Ευρώπης από τον Δία, ένα θέμα αρκετά ασυνήθιστο, που ίσως προδίδει τις πολιτικές βλέψεις του βασιλιά (εικ. 8).

Μίεζα

Στην αρχαία Μίεζα συνεχίστηκε η ανασκαφή μεγάλου δημόσιου κτηρίου (αγορά) της πόλης, που βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με το θέατρο, το οποίο συντηρήθηκε και αποκαταστάθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολιτισμική Εγνατία» (Γ' ΚΠΣ). Κατά τις εργασίες ανάδειξης του μακεδονικού τάφου της Κρίσεως (έργο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας) αποκαλύφθηκε νέος μακεδονικός τάφος με στοιχεία ιωνικού ρυθμού στην πρόσοψη, ενώ στην ευρύτερη περιοχή ανασκάφηκαν παλαιохριστιανική βασιλική (θέση «Τσιφλίκι») και οικιστικές εγκαταστάσεις των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων στην περιοχή του Τριλόφου. Σε ανασκαφές οικοπέδων της Βέροιας αποκαλύφθηκαν πολλοί τάφοι, οι πρωιμότεροι από τους οποίους της εποχής του Σιδήρου, των αρχαϊκών χρόνων και κλασικών χρόνων, βεβαιώνουν τις στενές επικοινωνιακές σχέσεις της αρχαίας Βέροιας με μεγάλα κέντρα του ελληνικού χώρου (Αττική, Κόρινθο, Μικρά Ασία). Μοναδικό έως σήμερα ταφικό μνημείο είναι ένας νέος μακεδονικός τάφος με στοιχεία κορινθιακού ρυθμού στην πρόσοψη.

Ευρύτερη περιοχή Βέροιας

Στην ευρύτερη περιοχή της Βέροιας ερευνήθηκε περαιτέρω ο ανεσκαμμένος από τη δεκαετία του '60 ρωμαϊκός ναός της Μητρός των

Εικ. 9. Τζαμάλα Βερμίου. Νεκροταφείο και οικισμός πρώιμης εποχής Σιδήρου.

Εικ. 10. Τζαμάλα Βερμίου. Νεκροταφείο πρώιμης εποχής Σιδήρου. Λιθοσωρός Ζ', Ταφή 7.

Θεών Αυτόχθονος στη Λευκόπετρα, στο πλαίσιο της αναστήλωσης - ανάδειξης του (έργο ενταγμένο στο Πρόγραμμα «Πολιτισμική Εγνατία», Γ' ΚΠΣ). Χάρη σε μια σειρά σωστικών ανασκαφών, ενταγμένων κατά κανόνα στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων έργων κοινής ωφέλειας, εντοπίστηκαν και εν μέρει ερευνήθηκαν στην περιοχή των *Πιερίων* αρκετές θέσεις που αποδεικνύουν την σημασία που είχε η ορεινή Μακεδονία, όχι μόνο ως κοιτίδα των Μακεδόνων, αλλά και ως ο κατεξοχήν άξονας επικοινωνίας της Μακεδονικής λεκάνης και του ευρύτερου βορειο-ελλαδικού χώρου με το Νότο. Οι δύο νεολιθικές εγκαταστάσεις και το νεκροταφείο της χαλκοκρατίας στο οροπέδιο της *Σφηκιάς*, τα αρχαία κάστρα, δύο από τα οποία ερευνήθηκαν, οι διάσπαρτοι μικροί οικισμοί, οι αγροικίες και τα νεκροταφεία που χρονολο-

γούνται από την πρώιμη εποχή του Σιδήρου μέχρι τα αυτοκρατορικά και τα μεταβυζαντινά χρόνια, τα λείψανα ενός μικρού μαρμαρίνου ιωνικού ναού, τα ανάγλυφα, αλλά και οι κεραμικοί κλίβανοι, το υπόκαυστο και τα τμήματα από δύο τουλάχιστον αρχαίους, λιθόστρωτους δρόμους, μαρτυρούν την διαχρονική χρήση και την στρατηγική σημασία του χώρου που δεσπόζει κατά μήκος της κοιλάδας του Αλιάκμονα. Η απροσδόκητη εξωστρέφεια, η πολυμορφία, η ποιότητα και ο πλούτος των ευρημάτων των δύο αρχαϊκών νεκροπόλεων που ερευνήθηκαν εν μέρει στο οροπέδιο της Σφηκιάς, στηρίζουν την υπόθεση ότι εδώ θα πρέπει να βρισκόταν η Λεβαίη, το αρχαίο κέντρο των Μακεδόνων σύμφωνα με τον Ηρόδοτο.

Τα ευρήματα αυτά, σε συνδυασμό με τις εκτεταμένες σωστικές ανασκαφές της Εγνατίας οδού στο *Βέρμιο*, στις θέσεις Λευκόπετρα, Καλλίπετρα, Αράπης, Γαλανόβρυση, Ασώματα και ιδιαίτερα στη θέση Τζαμάλα, όπου σε 45 στρέμματα ερευνήθηκαν εξονυχιστικά δύο νεκροταφεία και τρεις μικροί οικισμοί της πρώιμης εποχής του Σιδήρου (εικ. 9-10), δίνουν μια αρκετά πλήρη εικόνα της ζωής στην ορεινή Μακεδονία, βασικό στοιχείο της οποίας από την αρχαιότητα μέχρι και τον 19ο αιώνα αποτελούσε η ευρεία διασπορά πολλών μικρών οικιστικών ενοτήτων και η οργάνωση του ζωτικού χώρου με την δημιουργία κλιμακωτών ανδρών με αργολιθοδομικά αναλήμματα και περιβόλους.

ΦΛΩΡΙΝΑ

Στο πλαίσιο των έργων συντήρησης - ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων της ελλινιστικής πόλης της *Φλώρινας* (εικ. 11) και της πόλης των *Πετρών* (έργα ΠΕΠ Δ. Μακεδονίας), ολοκληρώθηκε η ανασκαφική έρευνα στις συντηρημένες περιοχές τους, παρέχοντας πολλά νέα στοιχεία για την πολεοδομική οργάνωση και τη διαβίωση των κατοίκων, ενώ στην πεδιάδα του *Αμυνταίου* ερευνήθηκε πλήθος νέων αρχαιολογικών θέσεων, στο πλαίσιο των εργασιών των λιγνιτωρυχείων της ΔΕΗ.

ΚΑΣΤΟΡΙΑ

Σωστικές ανασκαφές έφεραν στο φως λείψανα νεολιθικού οικισμού (θέση «Κολοκυνθού»), νεκροταφείου εποχής Σιδήρου (θέση

«Νταπλάκι»), ρωμαϊκού ιερού (θέση «Ψαλίδα»), τάφων και εργαστηριακών καταλοίπων σε διάφορες περιοχές του νομού. Εκτεταμένη έρευνα διενεργήθηκε και στο νεολιθικό οικισμό της *Αυγής*, στο πλαίσιο των εργασιών ανάδειξής του (έργο του προγράμματος INTERREG IIIA, Γ' ΚΠΣ) (εικ. 12).

ΚΟΖΑΝΗ

Τα έτη 2000-2004 η ανασκαφική δραστηριότητα επικεντρώθηκε τόσο στην περιοχή της Αιανής (πόλη-νεκροταφείο ύστερης εποχής του Χαλκού), στο πλαίσιο των εργασιών συντήρησης - ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου, όσο και σε περιοχές κατασκευής δημόσιων έργων, κυρίως της Εγνατίας οδού και άλλων οδικών αξόνων (όπως στον Πολύμυλο, Ξηρολίμνη, Ποντοκώμη, Σέρβια, Ρύμνιο).

Το πυκνό δίκτυο κατοίκησης της περιοχής στην αρχαιότητα και τα πολιτισμικά στοιχεία που μαρτυρούν τα ανασκαφικά ευρήματα, αποδεικνύουν ακμάζουσες οικιστικές εγκαταστάσεις με διαχρονική κατοίκηση και έντονες επικοινωνιακές σχέσεις με τον υπόλοιπο ελλαδικό χώρο από τη νεολιθική εποχή έως την ύστερη αρχαιότητα.

Προϊστάμενοι

Μαρία Ακαμάτη (2000-2009)

Αναστασία Χρυσοστόμου (2009-2010)

Αγγελική Κοτταρίδη (2010)

Ανασκαφές

Έδεσσα

Αλμωπία

Αρχοντικό

Πέλλα

Μίεζα

Κοζάνη

Καστοριά

Βέροια, Εγνατία Οδός

Αιγές

Πιέρις

Εικ. 11. Φλώρινα. Ελληνιστική πόλη.

Εικ. 12. Προϊστορικός οικισμός Αυγής Καστοριάς.

Υπεύθυνοι αρχαιολόγοι

Αν. Χρυσοστόμου

Αν. Γεωργιάδου

Π. και Αν. Χρυσοστόμου

Μ. Ακαμάτη, Π. Χρυσοστόμου

Γ. Γραικός, Ν. Πουλακάκης, Ειρ. Ψαρρά

Γ. Καραμήτρου-Μεντεσίδη

Χ. Τσουγγαρής

Αγγ. Κουκουβού, Λ. Στεφανή, Γ. Γραικός, Αγγ.

Κοτταρίδη

Αγγ. Κοτταρίδη

Αγγ. Κοτταρίδη, Γ. Καρλιάμπας, Ε. Κοντογουλίδου